

Izglītības kvalitātes valsts dienests

Zigfrīda Annas Meierovica bulvāris 14, Rīga, LV - 1050, tālr. 67222504, fakss 67228573
e-pasts ikvd@ikvd.gov.lv, www.ikvd.gov.lv

ZIŅOJUMS

Rīgā

02.06.2016.

Par prakses izpēti „Vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumi un rīcība to novēršanai”

Izglītības kvalitātes valsts dienests (turpmāk – kvalitātes dienests), pamatojoties uz Izglītības likuma 20.pantā, Ministru kabineta 23.04.2013. noteikumos Nr.225 „Izglītības kvalitātes valsts dienesta nolikums” un kvalitātes dienesta 2016.gada darba plānā noteikto, 23.02.2016.–06.05.2016. veica prakses izpēti (turpmāk – izpēte), lai apzinātu vispārējās izglītības un profesionālās izglītības izglītojamus, kas bez attaisnojoša iemesla 2014./2015. mācību gada 2.semestrī un 2015./2016. mācību gadā līdz 1.martam vairāk nekā trīs mācību dienas nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas – vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādi, apkopotu pašvaldību panāktās izmaiņas un uzlabojumus neattaisnotu mācību kavējumu uzskaitē un novēršanā kopš 2015.gada marta, kā arī izdarītu secinājumus par izmaiņām vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumu skaitā un pašvaldību rīcībā kavējumu novēršanā, salīdzinot iegūtos datus par 2015./2016. mācību gadu ar datiem par 2013./2014. un 2014./2015. mācību gadu.

1. Prakses izpētes norise

Mērķis

Apzināt, apkopot un analizēt neattaisnoto mācību stundu/nodarbību kavējumu skaitu Latvijā un gada laikā veiktās pašvaldību darbības izglītojamo kavējumu apzināšanai un novēršanai.

Uzdevumi

1. Aptaujājot pašvaldības, noskaidrot, cik izglītojamo 2014./2015. mācību gada 2.semestrī un 2015./2016. mācību gada 1.semestrī un 2.semestrī līdz 1.martam vairāk nekā trīs mācību dienas nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī – vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādi, un izglītības iestādei nebija informācijas par neierašanās iemeslu vai iemesls nebija uzskatāms par attaisnojošu.
2. Apkopot un analizēt pašvaldību sniegto informāciju par veiktajām darbībām un notikušajām izmaiņām neattaisnotu mācību stundu/nodarbību kavējumu uzskaitē un novēršanā, salīdzinot ar situāciju 2014. un 2015.gada martā.
3. Izdarīt secinājumus par izmaiņām vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumu skaitā un pašvaldību rīcībā kavējumu novēršanā, salīdzinot iegūtos datus par 2015./2016. mācību gadu ar datiem par 2013./2014. un 2014./2015. mācību gadu.

2. Pašvaldību sniegtā informācija par kavētāju skaitu

Veicot izpēti, tika saņemti dati no 119 Latvijas Republikas pašvaldībām par izglītojamiem, kuri trīs mācību dienas nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī vispārējās vai profesionālās izglītības iestādi (turpmāk – neattaisnoti kavētāji).

Kopumā 2014./2015. mācību gada 2.semestrī pēc pašvaldību sniegtās informācijas Latvijas vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēs bija 4831 neattaisnots kavētājs (skat. 1.tabulu un 1.grafiku), kas ir 1,5% no kopējā izglītojamo skaita – 327 283. Tajā skaitā vispārējās pamatizglītības programmās bija 2178 neattaisnoti kavētāji (t.i., 1,3% no izglītojamo skaita pamatizglītības programmās), 1239 neattaisnoti kavētāji – vispārējās vidējās izglītības programmās (t.i., 3,3% no izglītojamo skaita vispārējās vidējās programmās), bet 1208 – profesionālās pamata un vidējās izglītības programmās (t.i., 4,8% no izglītojamo skaita profesionālajās pamata un vidējās izglītības programmās).

2015./2016. mācību gada 1.semestrī pēc pašvaldību sniegtās informācijas Latvijas vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēs bija 3390 neattaisnoti kavētāji, t.i., 1,2% no kopējā izglītojamo skaita – 276 056. Tajā skaitā 1492 neattaisnoti kavētāji vispārējās pamatizglītības programmās (t.i., 0,8% no izglītojamo skaita pamatizglītības programmās), 740 izglītojamie – vispārējās vidējās izglītības programmās (t.i., 2% no izglītojamo skaita vispārējās vidējās izglītības programmās), bet 988 – profesionālās pamata un vidējās izglītības programmās (t.i., 4,2% no izglītojamo skaita profesionālās pamata un vidējās izglītības programmās).

2015./2016. mācību gada 2.semestrī līdz 1.martam pēc pašvaldību sniegtās informācijas Latvijas vispārējās izglītības un profesionālās izglītības iestādēs bija 2630 neattaisnoti kavētāji, kas ir 1% no kopējā izglītojamo skaita. Tajā skaitā 1241 – vispārējās pamatizglītības programmās (t.i., 0,7% no izglītojamo skaita pamatizglītības programmās), 511 neattaisnoti kavētāji vispārējās vidējās izglītības programmās (t.i., 1,4% no izglītojamo skaita vispārējās vidējās izglītības programmās), bet 727 – profesionālās pamata un vidējās izglītības programmās (t.i., 3,1% no izglītojamo skaita pamata un profesionālās izglītības programmās).

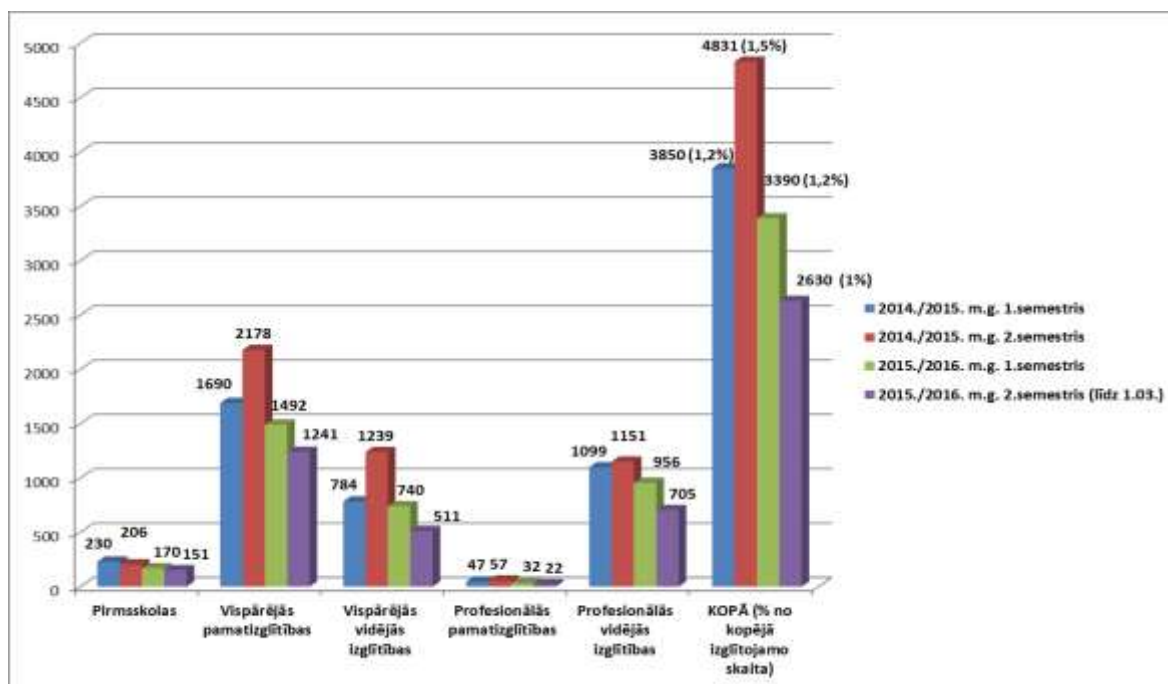
Pirmsskolas izglītības programmās 2015./2016. mācību gada 1.semestrī bijis 170 neattaisnotu kavētāju, bet 2.semestrī – 151, t.i., abos semestros 0,4% no izglītojamo skaita pirmsskolas programmās.

1.tabula

Neattaisnoti kavējumi Latvijas izglītības iestādēs 2014./2015. mācību gada 2.semestrī un 2015./2016. mācību gadā līdz 1.martam (dati no 119 pašvaldībām)

Izglītības programmas	Izglītojamo, kuri trīs mācību dienas nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi vai vairāk nekā 20 mācību stundas semestrī vispārējās vai profesionālās izglītības iestādi, skaits			
	2014./2015.mācību gadā		2015./2016.mācību gadā	
	1.semestrī (2015.gada izpētes dati)	2.semestrī	1.semestrī	2.semestrī (līdz 1.martam)
Pirmsskolas	230	206	170	151
Vispārējās pamatizglītības	1690	2178	1492	1241
Vispārējās vidējās izglītības	784	1239	740	511
Profesionālās pamatizglītības	47	57	32	22
Profesionālās vidējās izglītības	1099	1151	956	705
KOPĀ, (% no kopējā izglītojamo skaita)	3850 (1,2%)	4831 (1,5%)	3390 (1,2%)	2630 (1%)

Neattaisnoti kavētāji Latvijas izglītības iestādēs 2014./2015. mācību gada 2.semestrī un 2015/2016. mācību gadā līdz 1.martam

Analizējot neattaisnoto kavētāju skaitu pašvaldībās (skat. 2.tabulu), var secināt, ka visvairāk kavētāju ir lielajās pilsētās – Liepājā, Valmierā, Rīgā, Daugavpilī, Jelgavā. Visvairāk kavētāju katrā semestrī visās izglītības programmās bijis Liepājas pilsētā. Piemēram, 2014./2015. mācību gada 2.semestrī pamatizglītības programmās Liepājā bija 176 kavētāji, vispārējās vidējās izglītības programmās – 294 kavētāji (abās programmās republikas pilsētās vidēji – 77 kavētāji), profesionālajā vidējā izglītībā – 448 kavētāji (vidēji republikas pilsētās – 83). 2015./2016. mācību gada 1.semestrī pamatizglītības programmās Liepājā bija 98 kavētāji (vidēji – 61), vispārējās vidējās izglītības programmās – 115 kavētāji (vidēji – 46), profesionālajā vidējā izglītībā – 435 kavētāji (vidēji – 65). Pamatizglītības programmās daudz kavētāju ir Rīgā (2014./2015. mācību gada 2.semestrī pamatizglītības programmās Rīgā bija 108 (vidēji pamatizglītības programmās – 77 kavētāji), 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – 128 (vidēji – 61), 2015./2016. mācību gada 2.semestrī – 135 kavētāji (vidēji – 53)), savukārt vispārējās vidējās izglītības programmās – Valmierā (2014./2015. mācību gada 2.semestrī vispārējās vidējās izglītības programmās Valmierā bija 212 (vidēji republikas pilsētās – 77 kavētāji), 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – 146 (vidēji – 46), 2015./2016. mācību gada 2.semestrī – 105 kavētāji (vidēji – 31). Profesionālās izglītības programmās daudz kavētāju ir Daugavpilī (piemēram, 2014./2015. mācību gada 2.semestrī profesionālās izglītības programmās Daugavpilī bija 187 kavētāji (vidēji republikas pilsētās – 86 kavētāji), 2015./2016. mācību gada 2.semestrī līdz 1.martam – 124 kavētāji (vidēji – 54 kavētāji)).

Analizējot novadu sniegto informāciju, var secināt, ka vispārējās izglītības programmās daudz kavētāju ir Gulbenes novadā un Stopiņu novadā. Piemēram, 2014./2015. mācību gada 2.semestrī pamatizglītības programmās Gulbenes novadā bija 110 kavētāji (vidēji novados – 14 kavētāju), vispārējās vidējās izglītības programmās – 70 kavētāji (vidēji – 5 kavētāji), 2015./2016. mācību gada 1.semestrī pamatizglītības programmās Stopiņu novadā bija 102 kavētāji (vidēji novados – 9 kavētāji), 2.semestrī līdz 1.martam – 68 kavētāji (vidēji novados 7 kavētāji). Savukārt profesionālajā izglītībā novados visvairāk kavētāju bija Saldus novadā. 2014./2015. mācību gada 2.semestrī profesionālās vidējās izglītības

programmās Saldus novadā bija 238 kavētāji (vidēji novados – 4 kavētāji), 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – 208 (vidēji novados – 3 kavētāji), 2015./2016. mācību gada 2.semestrī – 124 kavētāji (vidēji novados – 2 kavētāji).

2.tabula

Republikas pilsētas un novadi ar vislielāko neattaisnoto kavētāju skaitu

Izglītības programma/ semestris	Pirmsskolas (kavētāju skaits)		Vispārējās Pamatizglītības (kavētāju skaits)		Vispārējās vidējās izglītības (kavētāju skaits)		Profesionālās pamatizglītības (kavētāju skaits)		Profesionālās vidējās izglītības (kavētāju skaits)	
	Pilsētas	Novadi	Pilsētas	Novadi	Pilsētas	Novadi	Pilsētas	Novadi	Pilsētas	Novadi
2014./2015. m. g. 2.sem.	Rīga (48)	Ķekavas (21)	Liepāja (176)	Gulbenes (110)	Liepāja (294)	Gulbenes (70)	Daugav pils (17)	Mālpils (12)	Liepāja (448)	Saldus (238)
	Ventspils (12)	Ogres (19)	Rīga (108)	Stopiņu (97)	Valmiera (212)	Salacgrīvas (29)	Jelgava (8)	Koknes es/ Kuldīgas (4)	Daugav pils (170)	Ikšķiles (98)
2015./2016. m. g. 1.sem.	Rīga (41)	Ķekavas (18)	Rīga (128)	Stopiņu (102)	Liepāja (115)	Gulbenes (27)	Jelgava (7)	Ilūkstes (6)	Liepāja (435)	Saldus (208)
	Ventspils (10)	Gulbenes / Ropažu (12)	Liepāja (98)	Gulbenes (61)	Valmiera (146)	Aglonas/ Limbažu/ Kuldīgas (17)	Rēzekn e (3)	Koknes es/Māl pils (4)	Jelgava (72)	Ikšķiles (96)
2015./2016. m. g. 2.sem.	Rīga (52)	Ķekavas (15)	Rīga (135)	Stopiņu (68)	Valmiera (105)	Ikšķiles (25)	Daugav pils (5)	Ilūkstes (5)	Liepāja (217)	Saldus (124)
	Ventspils (10)	Bauskas (10)	Ventspils (80)	Talsu/ Bauskas/ Dobeles (38)	Liepāja (78)	Salacgrīvas (19)	Jelgava (4)	Koknes es/Kuld īgas (2)	Daugav pils (119)	Ikšķiles (61)

Tāpat kā 2015.gada izpētē, arī 2016.gadā četru novadu pašvaldības (Aknīstes, Auces, Grobiņas, Mērsraga) informēja kvalitātes dienestu, ka nevienā no izglītības iestādēm, kas atrodas šo pašvaldību teritorijā, nav izglītojamo, kas 2014./2015. mācību gada 2.semestrī un 2015./2016. mācību gadā līdz 1.martam būtu neattaisnoti kavējuši vairāk nekā trīs mācību dienas pirmsskolas izglītības iestādē vai vairāk nekā 20 mācību stundas – vispārējās izglītības vai profesionālās izglītības iestādē. Tomēr attiecībā uz Auces novada izglītojamiem pašvaldības sniegtā informācija jāuztver kritiski, jo 2014./2015. mācību gada 2. semestrī līdz 1.martam Auces novadā bija divi neattaisnoti kavētāji. Gan 2015., gan 2016.gadā kavētāju nav Grobiņas novadā. Savukārt Dundagas, Pāvilostas un Vaiņodes novadā atšķirībā no 2015.gada fiksēti neattaisnotie kavējumi. Salīdzinājumam jānorāda, ka 2014.gada izpētē neviena neattaisnota kavētāja nebija deviņās pašvaldībās.

Analizējot pašvaldību sniegtos datus semestru griezumā, var secināt, ka 2014./2015. mācību gada 2.semestrī neviena izglītojamā, kas neattaisnoti kavētu nav bijis sešās pašvaldībās, 2015./2016. mācību gada 1.semestrī nevienu kavētāju nav uzrādījušas septiņas pašvaldības, bet 2.semestrī līdz 1.martam – 12 pašvaldības.

2014./2015. mācību gada 2.semestrī 46 (salīdzinoši – 2013./2014. mācību gada 2.semestrī – 43) pašvaldībās bijis ne vairāk par pieciem neattaisnotiem kavētājiem, 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – 63 pašvaldībās, bet 2015./2016. 2.semestra pirmajos divos mēnešos – 68 pašvaldībās bijis ne vairāk par pieciem neattaisnotiem kavētājiem (salīdzinoši 2014./2015. mācību gada 1.semestrī – tādu pašvaldību bija 52, bet 2.semestrī līdz 1.martam – 60). 41 pašvaldībā katrā semestrī ir bijis ne vairāk par pieciem neattaisnotiem kavētājiem. 2013./2014. mācību gada 2.semestrī un 2014./2015. mācību gadā bija 36 pašvaldības, kurās katrā semestrī nav bijis vairāk par pieciem neattaisnotiem kavētājiem. Tādēļ var secināt, ka pieaudzis to pašvaldību skaits, kurās ir neliels kavētāju daudzums.

Daudzas pašvaldības norādījušas, ka tām nav neattaisnotu kavētāju kādā no izglītības programmu veidiem. 77 pašvaldībās nav neattaisnotu kavētāju pirmsskolas izglītības programmās (2015.gada izpētē – 60 pašvaldībās), sešās pašvaldībās nav neattaisnotu kavētāju vispārējās pamatizglītības programmās (2015.gada izpētē – 9 pašvaldībās), savukārt 38 pašvaldībās – vispārējās vidējās izglītības programmās (2015.gada izpētē – 40 pašvaldībās). Tomēr jāatzīmē, ka minētajā skaitā ietilpst arī tādas pašvaldības, kurās nav vispārējās vidējās izglītības iestāžu.

Deviņas pašvaldības, kurās atrodas profesionālās pamata un/vai vidējās izglītības iestādes, nav uzrādījušas neattaisnotus kavētājus profesionālās izglītības programmās. Tās ir: Aizkraukles novads, Alojās novads, Kandavas novads, Madonas novads, Priekuļu novads, Smiltenes novads, Ventspils pilsēta, Jūrmalas pilsēta, Rīgas pilsēta. Kā argumentu ziņu nesniegšanai pašvaldības min to, ka nav šo iestāžu dibinātājs. Pārsvārā ziņas nav sniegtas par Ministru kabineta dibinātām profesionālās izglītības iestādēm.

Informāciju par kavējumiem profesionālās izglītības iestādēs iesniegušas 18 pašvaldības: Balvu novads, Cēsu novads, Daugavpils pilsēta, Daugavpils novads, Dobeles novads, Ikšķiles novads, Ilūkstes novads, Jelgavas pilsēta, Jelgavas novads, Kārsavas novads, Krustpils novads, Kokneses novads, Kuldīgas novads, Lielvārdes novads, Liepājas pilsēta, Mālpils novads, Priekules novads, Rēzeknes pilsēta, Saldus novads, Skrundas novads, Talsu novads, Valmieras pilsēta.

Salīdzinot pa plānošanas reģioniem, tāpat kā 2015.gada izpētē, visvairāk neattaisnoto kavētāju ir Kurzemes plānošanas reģionā (3501) (skat. 3.tabulu). Otrajā vietā kavētāju skaita ziņā ir Rīgas plānošanas reģions (1895), atšķirībā no pagājušā gada, kad otrais lielākais kavētāju skaits bija Vidzemes plānošanas reģionā (2401). Pirmsskolas izglītības programmās visvairāk kavētāju ir Rīgas plānošanas reģionā un Rīgā. Pamatizglītības programmās visvairāk kavētāju ir Rīgas plānošanas reģionā un Kurzemē, vispārējās vidējās izglītības programmās – Vidzemes plānošanas reģionā un Kurzemes plānošanas reģionā, profesionālās izglītības programmās – Kurzemē un Latgalē.

3.tabula

**Neattaisnoti kavējumi Latvijas izglītības iestādēs
2014./2015. mācību gada 2.semestrī
un 2015/2016. mācību gadā līdz 1.martam plānošanas reģionos
(dati no 119 pašvaldībām)**

	Pirmsskolas izglītība			Vispārējā pamatizglītība			Vispārējā vidējā izglītība			Profesionālā pamatizglītība			Profesionālā vidējā izglītība		
	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*
PR*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*	1.*	2.*	3.*
K*	23	17	13	520	291	264	383	178	122	8	5	2	691	643	341
L*	11	10	8	246	192	162	339	208	135	25	9	12	247	80	191
R*	48	41	52	108	128	135	12	8	10	0	0	0	0	0	0
RR*	79	63	42	521	348	271	141	67	70	12	6	1	109	102	63
V*	19	20	17	416	234	190	365	219	164	0	0	0	27	17	19
Z*	26	19	19	367	283	246	129	89	61	12	12	7	77	114	91
Kopā	206	170	151	2178	1490	1241	1239	740	511	57	32	22	1151	956	705

1.* 2014./2015. mācību gada 2.semestris

2.* 2015./2016. mācību gada 1.semestris

3.* 2015./2016. mācību gada 2.semestris (līdz 1.martam)

PR* – plānošanas reģions

K* – Kurzemes plānošanas reģionā kopā – 3501

L* – Latgales plānošanas reģionā kopā – 1654

R* – Rīgā kopā – 542

RR* – Rīgas plānošanas reģionā kopā – 1895

V* – Vidzemes plānošanas reģions kopā – 1707

Z* – Zemgales plānošanas reģions kopā – 1552

Analizējot pašvaldību sniegto informāciju par neattaisnotiem kavējumiem, var secināt, ka informācijas apkopošanā par kavējumiem pastāv trīs veidu problēmas:

1. Informācijas aprites nepilnības.

Ne visas izglītības iestādes atzīmē katru izglītojamā kavēto mācību stundu /nodarbību, kā arī neinformē vai daļēji informē pašvaldības par kavētājiem. To var secināt pēc tā, ka bieži uz informācijas pieprasīšanas brīdi pašvaldību rīcībā nebija datu par neattaisnotiem kavētājiem. Līdz ar to datu apkopošana tika veikta tikai pēc kvalitātes dienesta vēstules saņemšanas, pārsūtot to tālāk izglītības iestādēm. Tāpat arī šī gada izpētē, saņemot pašvaldību sniegto informāciju, rodas šaubas par vairāku pašvaldību sniegto datu drošticamību. Piemēram, ir maz ticams, ka Rīgā, kur ir vislielākais izglītojamo skaits, vispārējās vidējās izglītības iestādēs ir tikai vidēji 10 kavētāji, salīdzinājumā ar Daugavpili, kur ir vidēji – 33 neattaisnoti kavētāji semestrī, Liepāju, kur ir vidēji 162 kavētāji un Valmieru, kur ir vidēji 154 kavētāji semestrī.

Pirmkārt, viens no problēmas risinājumiem būtu rodams, pieņemot kvalitātes dienesta izstrādātos grozījumus Ministru kabineta 01.02.2011. noteikumos Nr.89 „Kārtība, kādā izglītības iestāde informē izglītojamo vecākus, pašvaldības vai valsts iestādes, ja izglītojamais bez attaisnojoša iemesla neapmeklē izglītības iestādi” (turpmāk – Noteikumi Nr.89), kā arī Ministru Kabineta 17.08.2010. noteikumos Nr.788 “Valsts izglītības informācijas sistēmas saturs, uzturēšanas un aktualizācijas kārtība” kur paredzēts noteikt, ka izglītības iestādēm Valsts izglītības informācijas sistēmā (turpmāk – VIIS) būs jāuzkrāj visa nepieciešamā informācija arī par to pilngadīgo izglītojamo, kas apgūst izglītību vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs pamata un vidējā izglītības pakāpē (izņemot profesionālās tālākizglītības un pilnveides izglītības iestādes), kavējumiem, kā arī rīcību to novēršanai, jāveic uzskaitē par izglītojamiem, kas izglītību apgūst tālmācības formā. Tāpat normatīvo aktu grozījumos paredzēts noteikt, ka pašvaldībām regulāri jāapkopo un jāanalizē izglītības iestāžu ievadītā informācija VIIS, regulāri jāiesaistās izglītojamo izglītības iestādes neapmeklēšanas cēloņu noskaidrošanā un to novēršanas koordinēšanā, sadarbojoties ar izglītības iestādi un citām institūcijām.

Otrkārt, panākot, ka neattaisnoto kavētāju ievadīšana VIIS ir obligāts izglītības iestāžu pienākums, būs atvieglota un nodrošināta datu ieguve par neattaisnotiem kavētājiem. Tas arī atvieglos informācijas apmaiņu starp izglītības iestādēm, pašvaldībām un valsts institūcijām.

2. Atšķirības pašvaldību un izglītības iestāžu izpratnē par normatīvo aktu prasībām.

Daudzas pašvaldības, kurās atrodas profesionālās izglītības iestādes, neapkopo informāciju par neattaisnotiem kavētājiem šajās iestādēs, argumentējot sadarbības trūkumu ar to, ka pašvaldība nav šo profesionālās izglītības iestāžu dibinātājs, kā arī ar to, ka šajās izglītības iestādēs mācās izglītojamie no dažādām pašvaldībām.

3. Neattaisnoto kavētāju daudzums pamatizglītībā.

Pašvaldības ziņo, ka ir panākušas progresu darbā ar neattaisnotiem kavētājiem. Par to liecina arī kavētāju īpatsvara samazināšanās attiecībā pret izglītojamo kopējo skaitu. Tomēr neattaisnoto kavētāju pamatizglītības programmās, kas ir obligātas, vēl joprojām ir daudz.

4. Pašvaldību sniegtā informācija par izmaiņām neattaisnoto kavējumu daudzumā, panāktajiem uzlabojumiem un problēmām

35 pašvaldības informē, ka neattaisnoto kavētāju skaits 2015./2016. mācību gadā ir samazinājies. Trīs pašvaldības min, ka kavējumu skaits samazinājies tieši pamatizglītības programmās (Liepāja, Līgatnes novads, Jēkabpils pilsēta), viena (Amatas novads) – ka uzlabojumi notikuši pirmsskolas izglītības programmās. Pēc četrus pašvaldību (Balvu novads, Amatas novads, Tukuma novads, Krāslavas novads) sniegtajiem datiem, kavējumu kļuvis divas reizes mazāk. 16 pašvaldības sniegušas informāciju, ka tām nav problēmu neattaisnotu kavējumu jomā – kavējumu vai nu nav, vai ir ļoti maz, vai arī pašvaldība izveidojusi

veiksmīgu starpresoru sadarbību un katra problēma neattaisnotu kavējumu jomā tiek veiksmīgi atrisināta.

Pēc sešu pašvaldību sniegtās informācijas neattaisnotu kavējumu skaits ir pieaudzis vai arī parādījušies neattaisnoti kavējumi, lai gan iepriekšējā periodā to nebija (Pāvilostas novadā). Liepājas pilsētā ir uzlabojusies situācija pamatizglītības programmās, tomēr kopējais neattaisnotu kavētāju skaits ir pieaudzis.

Panākto uzlabojumu pamatā galvenokārt ir izglītības iestādes un / vai pašvaldības darbs ar izglītojamo vecākiem un veiksmīga starpinstitucionālā sadarbība. Darbu ar vecākiem kā uzlabojuma cēloni min 20 pašvaldības, astoņas pašvaldības par būtisku uzskata skolas atbalsta personāla (sociālais pedagogs, skolas psihologs) aktīvo iesaisti darbā ar kavētājiem, 17 pašvaldības arī minējušas, ka neattaisnoto kavējumu samazināšanā panāktais progress ir izglītības iestādes un pašvaldības sociālā dienesta sadarbības un sociālā dienesta aktīvas darbības rezultāts, 16 pašvaldības uzskata, ka pozitīvu izmaiņu pamatā ir sadarbība starp visām iesaistītajām institūcijām – izglītojamiem, izglītības iestādi, vecākiem, pašvaldības sociālo dienestu, bāriņtiesu un, nepieciešamības gadījumā, arī pašvaldības policiju.

Daudzās pašvaldībās ar neattaisnoto kavētāju ģimenēm strādā pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības komisijas, ir pieņemti dokumenti un/ vai izveidotas speciālas struktūras darbam ar neattaisnotiem kavētājiem – piemēram, Bauskas novada dome 2015.gada vasarā apstiprinājusi noteikumus “Bauskas novada vispārējās izglītības iestāžu izglītojamo neattaisnoto mācību kavējumu novēršanas kārtība”, Aizkraukles novadā apstiprināts starpinstitucionālās sadarbības modelis bērnu tiesību aizsardzības jomā, Talsu novadā darbojas konsultatīvā padome darbam ar riska ģimenēm, bet Koknesē – Starpinstitucionālā sadarbības komisija ģimenes lietu jautājumos.

Sešas pašvaldības uzskata, ka uzlabojumi panākti, izstrādājot sociālās korekcijas programmas un individuālos mācību plānus skolēniem ar uzvedības un / vai mācību problēmām, trīs pašvaldības min, ka administratīvā soda uzlikšana vecākiem stimulējusi viņus vairāk pievērst uzmanību bērnu sekmēm un izglītības iestādes apmeklējumam.

Divas pašvaldības raksta, ka svarīgas ir stipendijas izglītojamiem, kas apgūst vidējās izglītības programmas (tajā skaitā vispārējās vidējās izglītības), kā arī transporta kompensācijas izglītojamiem, savukārt divas pašvaldības – ka būtisks ir individuāls psiholoģisks darbs, motivējot izglītojamos mācīties.

Vēl pašvaldības min šādus cēloņus panāktajiem uzlabojumiem darbā ar neattaisnotiem kavētājiem: sakārtota neattaisnoto mācību kavējumu uzskaites un novēršanas koordinācija, pastiprināta uzmanība neattaisnotiem kavētājiem, operatīva informācijas apmaiņa, regulāra kavējumu kontrole, labvēlīga emocionālā mācību un fiziskā vide, klases audzinātāju un priekšmeta skolotāju atbildīga rīcība un cieša sadarbība.

5. Secinājumi

1. Neattaisnoto kavētāju īpatsvars 2013./2014., 2014./2015. un 2015./2016. mācību gadā nav būtiski mainījies un svārstās no 1% līdz 1,6% no kopējā izglītojamo skaita.

2. Pēc pašvaldību sniegtās informācijas pirmsskolas programmās vidēji kavē 0,4% no izglītojamo skaita šajās programmās.

3. Kavētāju skaits pamatizglītības programmās, salīdzinot ar 2014. un 2015.gada pētījuma datiem, ir nedaudz sarucis. Ja 2013./2014. mācību gada 2.semestrī neattaisnoti kavētāji bija 1,6% no izglītojamo skaita pamatizglītības programmās, 2014./2015. mācību gada 1.semestrī – 1% no izglītojamo skaita un 2014./2015. mācību gada 2.semestrī – 1,3% no izglītojamo skaita, tad 2015./2016. mācību gada 1.semestrī neattaisnoti kavētāji bija 0,8%, bet 2.semestrī līdz 1.martam – 0,7% no visiem izglītojamiem, kas mācās pamatizglītības programmās.

4. 2015./2016. mācību gadā neattaisnotu kavētāju skaits vispārējā vidējā izglītībā, salīdzinot ar iepriekšējiem diviem mācību gadiem, ir samazinājies. Ja 2013./2014. mācību gada 2.semestrī vispārējā vidējā izglītībā neattaisnoti kavētāji bija 3,5% no kopējā izglītojamo

skaita, 2014./2015. mācību gada 1.semestrī 2% no izglītojamo skaita, 2014./2015. mācību gada 2.semestrī 3,3% no kopējā izglītojamo skaita, tad 2015./2016. mācību gada 1.semestrī neattaisnoti kavētāji vispārējā vidējā izglītībā bija 2%, bet 2.semestrī – 1,4% no kopējā izglītojamo skaita šajās programmās.

5. Analizējot neattaisnoto kavētāju īpatsvaru izglītības programmu griezumā, var secināt, ka profesionālajā izglītībā tas ir vislielākais. 2013./2014. mācību gada 2.semestrī – 3,8% no kopējā izglītojamo skaita profesionālās izglītības programmās, 2014./2015. mācību gada 1.semestrī – 4,5% no kopējā izglītojamo skaita, 2.semestrī – 4,8% no kopējā izglītojamo skaita, 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – 4,2% no kopējā izglītojamo skaita, 2.semestrī – 3,1%. Tomēr nevar uzskatīt, ka kavētāju skaits profesionālās izglītības programmās ir samazinājies, jo datus par kavētājiem profesionālajā izglītībā nav iesniegusi Rīgas pašvaldība un vēl astoņas pašvaldības, kurās atrodas profesionālās izglītības iestādes (Aizkraukles novads, Alojās novads, Kandavas novads, Madonas novads, Priekuļu novads, Smiltenes novads, Ventspils pilsēta, Jūrmalas pilsēta). Tāpat kā iepriekšējās izpētēs, pastāv problēmas iegūt informāciju par neattaisnotiem kavētājiem profesionālās izglītības iestādēs. Informāciju par neattaisnotiem kavētājiem sniegušas 18 pašvaldības un nav sniegušas deviņās pašvaldības, kurās atrodas profesionālās izglītības iestādes. Tas nozīmē, ka joprojām nav sadarbības neattaisnotu kavējumu novēršanā starp pašvaldībām, kurās izglītojamie deklarēti, pašvaldībām, kurās viņi mācās un izglītības iestādēm.

6. Visvairāk kavētāju ir lielajās pilsētās – Liepājā, Valmierā, Rīgā, Daugavpilī, Jelgavā. Visvairāk kavētāju katrā semestrī visās izglītības programmās bijis Liepājā. Novados vispārējās izglītības programmās visvairāk neattaisnoto kavētāju ir Gulbenes novadā un Stopiņu novadā, savukārt profesionālajā izglītībā visvairāk kavētāju ir Saldus novadā.

7. Četrās novadu pašvaldības (Aknīstes, Auces, Grobiņas, Mērsraga) informēja kvalitātes dienestu, ka nevienā no izglītības iestādēm nav neattaisnotu kavētāju. Arī 2015.gada izpētē kavētāju nebija četrās pašvaldībās, bet 2014.gada izpētē – deviņās pašvaldībās.

8. 2014./2015. mācību gada 2.semestrī neviena neattaisnoto kavētāju nebija sešās pašvaldībās, 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – septiņās pašvaldībās, bet 2.semestrī līdz 1.martam – 12 pašvaldībās.

9. Situācija neattaisnoto kavējumu jomā ir uzlabojusies, jo 2014./2015. mācību gada 2.semestrī 46 pašvaldībās bijis ne vairāk par pieciem neattaisnotiem kavētājiem, 2015./2016. mācību gada 1.semestrī – 63 pašvaldībās, bet 2015./2016. 2.semestra pirmajos divos mēnešos – 68 pašvaldībās bijis ne vairāk par pieciem neattaisnotiem kavētājiem.

10. Tāpat kā 2015.gada izpētē visvairāk neattaisnoto kavētāju ir Kurzemes plānošanas reģionā (3501).

11. Tāpat kā iepriekšējās izpētēs vēl joprojām pašvaldībās pastāv problēmas datu apkopošanā par neattaisnotiem kavētājiem. Par to liecina pašvaldību sniegtā informācija, kas norāda, ka, piemēram, Rīgā vispārējās vidējās izglītības iestādēs ir tikai vidēji 10, savukārt Liepājā – vidēji 162 kavētāji un Valmierā – vidēji 154 kavētāji.

12. 27 pašvaldības informē, ka neattaisnoto kavētāju skaits ir samazinājies, pārsvarā tiek minēts, ka uzlabojumi notikuši 2015./2016. mācību gadā. Trīs pašvaldības min, ka kavējumu skaits samazinājies tieši pamatizglītības programmās. 15 pašvaldības sniegušas informāciju, ka tām nav problēmu neattaisnotu kavējumu jomā – kavējumu vai nu nav, vai ir ļoti maz, sešas pašvaldības min, ka neattaisnoto kavējumu skaits ir pieaudzis.

13. Panākto uzlabojumu pamatā galvenokārt ir izglītības iestādes un / vai pašvaldības darbs ar izglītojamo vecākiem un veiksmīga starpinstitucionālā sadarbība. Daudzās pašvaldībās ar neattaisnoto kavētāju ģimenēm strādā pašvaldības bērnu tiesību aizsardzības komisijas, ir pieņemti dokumenti un/ vai izveidotas speciālas struktūras darbam ar neattaisnotiem kavētājiem. Sešas pašvaldības uzskata, ka uzlabojumi panākti, izstrādājot sociālās korekcijas programmas un individuālos mācību plānus skolēniem ar uzvedības un / vai mācību problēmām, trīs pašvaldības min, ka administratīvā soda uzlikšana vecākiem

stimulējusi viņus vairāk pievērst uzmanību bērnu sekmēm un izglītības iestādes apmeklējumam. Divas pašvaldības raksta, ka svarīgas ir stipendijas izglītojamiem, kā arī individuāls darbs ar neattaisnotiem kavētājiem, motivējot viņus mācīties.

14. Latvijā kopumā joprojām vērojamas nepilnības neattaisnotu kavējumu uzskaitē, datu apkopošanā par neattaisnotiem kavējumiem un neattaisnotu kavējumu novēršanā. Izglītības iestāžu un pašvaldības darbībā neattaisnotu kavējumu apzināšanā un novēršanā trūkst regularitātes un sadarbības starp institūcijām. Tas apdraud datu drošticamību un, iespējams, kavē atbalsta sniegšanu izglītojamiem, kam tas nepieciešams.

6. Priekšlikumi

Lai risinātu ar izglītojamo neattaisnotu kavējumu uzskaiti un novēršanu saistītās problēmas, nepieciešams:

1) pieņemt kvalitātes dienesta sagatavotos grozījumus normatīvajos aktos, tajā skaitā attiecībā uz neattaisnoto kavējumu uzskaiti VIIS, kā arī pilngadīgo izglītojamo kavējumu un tālmācības programmu izglītojamo kavējumu monitoringu;

2) nodrošināt resursus neattaisnoti kavējošo izglītojamo nepārtrauktam monitoringam ne tikai pašvaldību, bet arī valsts līmenī, novēršot valsts līdzekļu neracionālu izmantošana gadījumos, kad izglītojamie ilgstoši kavē izglītības iestādi neattaisnotu iemeslu dēļ, jo valsts piešķir līdzekļus katra izglītības iestādē reģistrēta bērna izglītošanai, tomēr valsts rīcībā nav informācijas par izglītojamo apmeklējumu un kavējumiem;

3) risināt jautājumu par profesionālās pamatizglītības un profesionālās vidējās izglītības iestāžu izglītojamo kavējumu monitoringa nodrošināšanu arī gadījumos, kad pašvaldība nav šo izglītības iestāžu dibinātājs;

4) ņemot vērā pašvaldību sniegto informāciju, ka neattaisnoto kavējumu skaita samazināšanu var panākt, pievēršot šim jautājumam pastiprinātu uzmanību, kā arī izveidojot efektīvu starpinstitucionālo sadarbību, veicināt pašvaldību darbu šajā jomā, tostarp sniedzot informatīvo un metodisko atbalstu.

5) sākt īstenot specifiskā atbalsta mērķa 8.3.4. „Samazināt priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus” projektu, kurā, paredzēts novērst vienu no būtiskajiem priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas riskiem – neattaisnotus kavējumus, sniedzot izglītojamiem individuālu atbalstu gan finansiālā veidā (ceļa, ēdināšanas, dienesta viesnīcas izdevumu apmaksā), gan papildu konsultāciju veidā mācīšanās grūtību un citu ar mācībām saistītu problēmu gadījumā, kā arī sniedzot atbalstu izglītības iestādēm un pašvaldībām darbā ar izglītojamiem, kuriem neattaisnotu kavējumu un mācīšanās grūtību dēļ ir risks priekšlaicīgi pārtraukt mācības.

Vadītāja

I.Juhņēviča

Veinberga 67358277

Mihailovs 67507833